

XIV. 7643 - 1945. VII. 17. - II. t. ällantud. - ephengri;

7735 - " - XI. 16 / I. - " - rfts.

keeshenit, Post nr 1922. XII. 15, voin. kelt.

anetisi stist 385 / 1945-46

Rep. 1945. I.

KÖZLEKESZÉSI ÉRTÉKELÉSI ISTVÁN TUDOMÁNYEGYSÉGEM	
ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.	
231.	1945/1946. évi.
Évk: 19. évi.	okt. hó 16. n.
Előzetes: _____	
dr. módosítás: _____	

Bírálatra kiadom:

Dr. Papp György Ferenc

" Gyárfalusi-Kardos Tibor

professzor munkára.

Dátum: 1945. okt. 16.

Előjegyzés! Ha az I.
államtud. szíj - ot is egy -
hangulatos kiállítás, amely
landi aratási.

flaccidus
e. i. delinens

45. sz. l. B-záró

Stopp járnak

- Gyárfalusi-Kardos

A biztosítás közgazdasági szerepéről.

Irta: B o k s á n y i N á n d o r

Budapest, VIII. Horánszky-u 3.f.4.

I. A biztosítás lényege.

Minden rendezett gazdasági élet legerősebb alapja az üzleti számitás biztonsága.

A gazdálkodás alanya számol bizonyos tényezőkkel és ezek alapján határozza meg azt a tervet, amelyet gazdasági tevékenységében és háztartása vezetésében követni akar.

Magától értetődik, hogy szá-

mitásai abszolút biztosak sohasem lehetnek. A piaci áralakulás mindig számos körülmény alakulásától függ, amelyek közt sokszor szerepelnek imponderabiliák is. Így a legmegalapozottabbnak látszó és legóvatosabb számítások mellett is könnyen következhetnek be olyan meglepetések, amelyek az egész számítást felborítják. Ezt a kockázatot a magántulajdonon alapuló jogrend és szabad verseny mellett teljesen kiküszöbölni sohasem lehet.

Mindamellett normális gazdasági viszonyok közt, midőn sem pénzümroplással, sem háborus, forradalmi, vagy más rendkívüli politikai esemé-

nyekkel számolni nem kell s midőn a konjunkturák és válságok hullámvonalának is csak a normális mértéke jut érvényesülésre, ez a kockázat megfelelő körültekinvés és gondosság kifejtése esetén a minimálisra csökkenthető.

De a gazdasági konjunktúra alakulásában rejlő veszélyeken kívül van még egy veszély, amely a vagyontárgyaknak belső romlás, elemi csapások vagy büntény következtében történő elveszésében vagy megsemmisülésében áll.

A legkülönbözőbb esemé-

nyek idézhetnek elő a gazdálkodó alany vagyonában károsodást, ami a destruktív fogyasztás fogalma alá esik,^{1/} mert a javakat egészben vagy részben fizikailag elpusztítja anélkül, hogy azok rendeltetésüket betöltötték volna.

Az ilyen váratlanul előállható károk lehetősége olyan bizonytalanságot szül, amely megbénítja a gazdasági élet lendületét.

Ha pedig a kár ténylegesen be is következett, úgy az ez által érintett gazdasági exisz-

1/ Navratil i.m. 19.1.

tencia teljes tönkremenését eredményezheti.

Ezért nagyon fontos feladat mind magángazdasági, mind közgazdasági szempontból az ilyen károk következményeinek az elhárítása.

Az erre irányuló törekvés alapvető célja az, hogy minden jószág fogyasztása gazdasági és lehetőleg produktív módon, ne pedig destruktív történjék. A destruktív fogyasztás elhárítására irányuló cél az oka annak, hogy a közgazdaságtani tankönyvek a fogyasztás politikájáról

szóló fejezetben szokták a biztosítási ügyet tárgyalni.

A károk elhárításának legkézenfekvőbb módja az, amit Földes Béla technikai biztosításnak nevez^{1/} s aminek lényege az, hogy a gazdálkodó megtesz minden olyan intézkedést, amely alkalmas a károk bekövetkezésének elhárítására vagy azok veszélyének legalább is a csökkentésére. Minél inkább fejlődnek természettudományi ismeretünk s minél nagyobb közbiztonságot tud teremteni a közhatalom a maga rendőri

1/ i.m. 436.l.

szervezetével, az ilyen technikai biztosítás annál több sikerre vezethet. A legkivánatosabb eredmény az, ha a biztosítás ily módja sikerre vezet, mert ez a fenyegetett javak reális megmentését jelenti s így nem csupán a közvetlenül fenyegetett magánost, hanem a nemzet egészének a vagyonállományát is megóvjja a károsodástól, holott, mint látni fogjuk, ez a tulajdonképeni biztosításnál nem történik meg.

Másik módja a kárveszély elhárításának az, amit Balás^{1/}

1/ i.m. 81-82.1.

önbiztosításnak nevez s ami
abban áll, hogy a gazdálkodó
alany jövedelméből rendszeresen
félretesz bizonyos összeget az-
zal a rendeltetéssel, hogy azt
a beállható károk fedezésére
fordítsa.

Ennek a tartalékolásnak
kétséggkívül igen széles tere van,
alkalmazása ma már igen nagy
mértékben elterjedt s nincs
olyan racionálisan vezetett vál-
lalat, amely az ilyen tartalékok
gyűjtését mellőzhetné. Sőt nem-
csak a vállalatok, hanem a jó-

zanul irányított magánháztartások
sem mellőzhetik a jövedelem egy ré-
szének ily célból való tartaléko-
lását, ami minden takarékos gaz-
dálkodásnak egyik szükségszerű ve-
lejárója.

Ez a mód azonban inkább
csak arra alkalmas, hogy a javak
természetes romlásából és kopá-
sából, elhasználódásából származó,
tehát az előrelátható károknak
elejét vegye. Az ily károknak
még a bekövetkezési ideje is több-
kevesebb biztonsággal előre kiszá-
mitható s így a "gazdasági ala-
nyok" a megfelelő időre oszthat-

ják el a használati javak amortizációját s előre megállapított terv szerint gyűjthetik a pótlásra szánt tartalékokat.

Amde az előre nem látott váratlan kárveszélyek elhárítására ez az önbiztosítási tartalékolás meglehetősen tökéletlen eszköz. Az ilyen kár ugyanis bekövetkezhetik már a gazdasági tevékenység kezdetén is, amikor még nem volt idő a kár pótlására kellő mértékű tartalékot összegyűjteni. Itt tehát még a relatív biztonságot is csak igen nagyarányú és

erőltetett ütemű tartalékolással lehetne elérni. Erre pedig az elszigetelt magángazdálkodó a saját erejére utalva rendszerint képtelen.

Itt tehát az egyes erejét meghaladó feladatot kell megoldani, ami csak az erők összefogásával és bizonyos megszervezésével vihető keresztül.

És ezzel eljutottunk a szó szűkebb értelmében vett biztosítás fogalmához, amelyet egyesek a technikai biztosítással és az önbiztosítással szemben gazdasági biztosításnak is szoktak

nevezni.^{1/}

Ennek alapgondolata abban áll, hogy az egyeseket érhető kárt a gazdasági alanyok egy szélesebb körében osztják meg, aminek következtében az, akit a kár közvetlenül ért, nem károsodik nagyobb mértékben, mint az említett szélesebb kör többi tagjai.

Az a rendkívüli kár, amely az egyes elszigetelt gazdasági alanyra elviselhetetlenül nagy súllyal nehezedett volna, így többfelé megoszolva könnyen elviselhetővé válik; így az

1/ Földes i.m. 437.1.

egyeseket érő megosztott kockázatot a gazdálkodó rendes tényező gyanánt számításba veheti minden kalkulációjánál és az előállítás költségeihez egyszerűen hozzáadhatja. Ezzel a gazdasági élet egyik irracionális eleme kiküszöbölődik, aminek folytán az üzemek és háztartások vitele biztonságosabbá és egyenletesebbé válik.

A technikai biztosítással ellentétben a szűkebb értelmében vett biztosítás nem jelenti a károsodás objektív elhárítását, hanem csak szubjektíve könnyíti meg annak az elviselését az egyes gaz-

délkodók részére azáltal, hogy azt
tágabb körben osztja meg. A kár te-
hát itt csak magángazdaságilag van
pótolva, de közgazdaságilag az ösz-
szesség jószágállománya szempontjá-
ból nem. A destruktíve elfogyasztott
jószágok a nemzeti összvagyonból
akkor is hiányozni fognak, ha a
közvetlenül károsult megkapta a maga
kártérítését. Mindamellett közvetve
a közgazdaságnak is haszna van a
biztosításból, tekintettel a gazda-
sági élet nagyobb biztonságára és
nyugodtabb menetére.

A biztosítás alapgondo-
latából folyik, hogy az annál na-

gyobb mértékben megfelel a céljának minél tágabb körre terjed ki. A jól megszervezett biztosítás a gazdaságok és üzemek ezreinek bizonyos integrálódását jelenti. Ez az integrálódás némi tekintetben még a munkamegosztás és csere révén létrejövő integrálódásnál is intenzívebb, mert itt az ugyanazon kárveszély által közösen érintettek nem ellenérdekű felek gyanánt állnak egymással szemben, mint a cserénél, hanem érdekeik közösek, mert egyikük kára valamennyiüknek a kárát jelenti. Így előtérbe kerül itt a szolidaritás, ami ebben az esetben

teljes mértékben fedi az egyesek
jól felfogott érdekét.

A biztosításnak a tömeges-
re beállított volta rendkívül jel-
lemző. Éppen ezért teljességgel
félreismeri a biztosítás lényegét
a kereskedelmi törvény 258.§.4.pont-
ja, midőn a biztosítások elvállalá-
sát a tárgyilagós kereskedelmi ügy-
letek közé sorolja, tehát még az
elszigetelten kötött egyes biztosí-
tást is kereskedelmi ügyletnek minő-
síti. A helyes felfogás szerint az
elszigetelten, alkalomszerűen elvél-
lalt egyes biztosítás nem egyéb,
mint közönséges szerencseszerződés,

amelynek egyáltalán semmiféle kom-
merciális jellege nincs. Eredményes
kármeosztásról és így a kitűzött
célnak megfelelő biztosításról csak
az ily ügyletek minél tömegesebb
megkötése esetén lehet szó. Az
újabb magyar törvényhozás azonban
a biztosításnak tárgyilagossá keres-
kedelmi ügylet jellegét hallgatóla-
gosan elejteni látszik, amennyiben
az 1923.VIII.t.c. csak vállalatoknak
engedélyezi a biztosítási üzletág
folytatását.

A tömeges ügyletkötésen
kívül fontos előfeltétele még a

biztosításnak a fejlett pénzgazdálkodás. Igen találóan fejti ki Balás,^{1/} hogy a pénzbeli értékelés teszi lehetővé a gazdasági eredmények és károk közös nevezőre hozását, ami könnyű alapot teremt a kártérítés és az egyesek hozzájárulása mértékének a meghatározására. A naturálgazdálkodás mellett ellenben csak a komplikált és nehézkes természetbeni visszapótlásról lehet szó, aminek a felosztása az érdekeltek között csak nagy nehézségek árán vihető keresztül.

A biztosítás elterjedé-

^{1/} i.m. 81.1.

sének egyik igen kedvező hatása az is, hogy a termelés fokozására vezet. Ugyanis mint Földes^{1/} helyesen mutat rá, a biztosítás mindenkít az esetleges kár fedezésére azaz a biztosítási költségek reprodukciójára buzdít, nehogy a biztosítási költség a jövedelmet kisebbítse. A termelés emellett nemcsak több de egyuttal folytonosabb és egyenletesebb is lesz, mert kár esetén azonnal rendelkezésére állnak a kár pótlására szükséges összegek és így a termelés menetében nem lesz fennakadás.

1/ i.m. 44o.l.

Nem utolsó sorban emelendő ki a biztosítás előnyei közt, hogy a hitelt is emeli,^{1/} mert a nagyobb biztonság a hitelezőt felbátorítja a hitelnyújtásra s az adós számára is realisabbá teszi a hitel igénybe vételét. A hitel emelése pedig végeredményben a vállalatok jobb berendezését, kiterjesztését teszi lehetővé s így megint csak a termelés hozamát emeli.

Mindezeken felül a kockázat kisebbedése a termelést olcsóbbá is teszi, ami a fogyasztóközönség jobb ellátását eredményezi.

1/ Földes i.m. 441.1.

A biztosítás fogalmát Balás^{1/}

oly értelemben véli kiterjesztendőnek, hogy az magában foglalja olyan előnyök megszerzésének, illetve előre való lefoglalásának a biztosítását is, amelyekkel szemben nem áll károsodás. Ilyennek mondja pl., ha magunknak vagy másoknak előre látó gondosságból életjáradékot, vagy egy bizonyos tőkét biztosítunk.

Ha azonban ezt az eredményt pusztán takarékoskodással a jövedelem fölöslegének egyszerű félretételével érjük el, úgy a szó valódi értelmében vett biztosításról nem

^{1/} i.m. 80.l.

beszélhetünk, legfeljebb az önbiztosítás egy bizonyos fajáról. A tekarékoskodás csak akkor párosul igazi biztosítással, ha a tekarékoskodó egyben védekezik olyan esélyek ellen, amelyek a kívánt tőke vagy járadék kellő időre való előteremtését megakadályoznák. Ilyen esély lehet a tőkegyűjtő egyén időelőtti elhalálozása, vagy rokkanttá válása, vagy esetleg a hozományi biztosításnál az, ha a kedvezményezett a kontemplált időnél korábban meggyűlölt férjhez.

Mindezekben az esetekben lényegileg szintén kárról van szó

és pedig közelebbről a *lucrum cessans* fogalma alá eső kárról, a tőkegyűjtés lehetőségének megakadályozásáról, vagy a tőkének idő előtt szükségessé válásáról. Itt a gondoskodás arra irányul, hogy az előre kitűzött tőke, vagy járadék ilyen esetben is rendelkezésre álljon. Ennek módja pedig itt is az, hogy a kockázat megszlik egy szélesebb tömeg közt s ezek teszik a hozzájárulásukkal egymás számára kölcsönösen lehetővé azt, hogy az ily esélyek bekövetkeztétől függetlenítettessék a takarékoskodás kontemplált eredményessége.

Tehát az életbiztosítás és annak különböző válfajai alapjában ugyanazon a gondolaton épülnek fel, mint a szorosabb értelemben vett kárbiztosítás. Itt is bizonyos esélyekből származó kárnak egy szélesebb tömeg körében való felosztásáról van szó.

Mégis az életbiztosítás különbözik a kárbiztosítástól abban, hogy itt összetett ügyletről van szó, amennyiben a biztosítás momentumakombinálódik a takarékbetét ügylettel. Ennélfogva itt a befizetett összegeknek csak egy része képezi a kockázatátvállalás díját, míg a

másik és pedig rendszerint a nagyobb része lényegileg nem egyéb, mint félretett megtakarítás.

A befizetett összegek ezen összetett, kettős természetének a helyes jogi rendezés mellett kifejezésre kell jutnia az összegek kezelésében is, mert a kockázatok fedezésére a befizetett összegeknek csak a biztosítási díj jellegével bíró része fordítható, míg a másik része nem egyéb, mint a biztosított részéről, bár egyelőre lekötve, de bankszerű gyümölcsöztetés végett elhelyezett tőke.

II. A biztosítás megszervezésének
módjai.

A biztosítás a szervezés módját tekintve lehet kényszeren alapuló, vagy önkéntes biztosítás. Az előbbi esetben az állam, a biztosítás nagy jelentőségét felismerve az abban való részvételt kötelezővé teszi, míg az utóbbi esetben min-

denkinek a tetszésére van bízva,
hogy részt kíván-e venni benne vagy
sem.

E két rendszert általánosságban összehasonlító értékelés alá vonni meggő fáradság lenne. Az ily elvi kérdés merev eldöntése mindig szorosan összefügg a világnézettel. Akik dogmatikus individuális-liberális alapon az államot a gazdasági élet terén merő passzivitásra kérhoztatják, azok a biztosítás terén sem helyeselnék semmiféle állami kényszert. Viszont a tultengő protekcionista rendszer hívei itt is a kényszerig menő állami be-

avatkozást igényelnek.

Ha minden irányu dogmatikus elfogultságtól mentesen nézünk szembe a kérdéssel, azt találjuk, hogy bizonyos téren a kényszernek megvan a maga létjogosultsága. Növeztessen ez a helyzet a biztosítás ezen árszintjén, amelyek a munkaserejük értékesítéséből élőket biztosítják az olyan károk ellen, amelyek a munkaerő végleges, vagy ideiglenes, teljes vagy részleges elvesztéséből származnak.

Itt a biztosításnak kötelező formában való megszervezését két körülmény teszi szükségessé.

Először is a biztosítás itt olyan eshetőségekre szól, amelyek előbb vagy utóbb mindenkire vonatkozólag bekövetkeznek s a károsultat a legfeneketlenebb nyomorba képesek sodorni. Másodszor az ilyen biztosítás a társadalom azon rétegeinek a javára szól, amelyek rendszerint nem birnak kellő előrelátással és gazdasági műveltséggel ahhoz, hogy az önkéntes biztosítás tőlük elvárható legyen s azonfelül rendszerint a gazdasági erejük gyengesége is visszatartja őket attól, hogy a biztosítás terheit önként elvállalják. Az ily gyenge egzisztenciák fölött a

bizonyos fokú gyémkodást még a legszigorubb individualista sem helytelenitheti feltétlenül.

Dr.Szádeczky - Kardoss is megállapítja "A háboru és a gazdasági élet" c.munkájában /64.old./ hogy az állami beavatkozás a gazdasági életbe már a jelenlegi háboru kitörése előtt is jelentékeny mérvű volt, a mostani háboru idején pedig világszerte egyre fokozódott. A közgazdasági szervezet fontos részei kerültek állami fennhatóság alá. Az állam a legtöbb országban hova-tóvább mind mélyebben nyúl bele a gazdasági élet szerveihez működési körébe.

Az ilyen könszerü biztosítás alanya elsősorban a munkásosztály. De kiterjeszthető a tisztviselőkre, a kézmívesekre s a társadalom többi gazdaságilag gyenge rétegeire is. Ezáltal a munkásbiztosítás társadalmi biztosítássá szélesedik.

A társadalombiztosítás lebonyolítását fenntarthatja az állam a saját hatósági szervezetének, de bizhatja ezt a biztosítottakból alakult autonóm testületi szervre is, ami a legelterjedtebb és a leghatékonyabb megoldás. Nincs kizárva emellett az sem, hogy az állam ezt a feladatot az általa erre kijelölt egy, vagy több magánbiztosítási intézetre bizza. Ez

a megoldási mód azonban sok tekintetben aggályos és csak a kijelölt intézetek igen szoros állami felügyelete mellett valósítható meg.

Lássuk most már az önkéntes biztosítás megvalósításának a módjait.

Ennek legközelebbi alakja a kölcsönösségen alapuló társulatok, vagyis szövetkezetek útján történő biztosítás. Ez lényegileg abban áll, hogy a biztosítottak közvetlenül összeállnak, társulást alkotnak s a bármelyiküknél felmerülő kárt egy bizonyos kulcs szerint felosztják egymás közt. Itt tehát a biztosítók azonosak a biztosítottakkal.

Az ily szövetkezetszerű

biztosításnál még ha van is valami évi biztosítási díj-féle előre megállapítva, akkor is ez csak hozzávetőleges megállapítást jelent, amelyet azért kell a tagoknak előre befizetniök, hogy a bekövetkező károk esetén legyen miből azonnal folyósítani a kártérítést. De ha kevesebb kár van, mint amennyire a díj kivetésekor számítottak, úgy a többlet nyereség címen a biztosított tagoknak visszajár, míg ha a kár több, akkor a veszteséget a tagoknak kell pótolniok. Így a kár az érdekeltek közt, de facto közvetlenül oszlik meg.

Mindezek folytán a biztosí-

tás megszervezésének ez a módja
fejezi ki a legtisztábban a bizto-
sítás alap gondolatát.

Mégis fejlett gazdasági élet
mellett ezeket a kölcsönös biztosító-
társulatokat nehézkes üzletvitelük
alkalmatlanná teszi a feladatok meg-
oldására, továbbá az a tény is, ami-
re Földes ^{1/} mutat rá, hogy könnyen
válhatnak fizetéseképtelenné. A
biztosítás fennakadás nélküli le-
bonyolítását csak megfelelő tőkeerő-
vel bíró vállalat biztosíthatja.

Ezért ma már a biztosítás
megszervezésének legáltalánosabban
elterjedt módja a vállalati vagy díj-

1/ i.m. 443.1.

biztosítás.

Igy valósítható meg a cél, melyet Szádeczky - Kardoss úgy jellemez: " állami és egyéb közületi igazgatásunk egész területén a közigazgatás egyszerűsítésére és olcsóbbítására kell törekednünk." /Társadalompolitikai és népesedéspolitikai szempontok az adóztatásban, 4o.old./

Ez abban áll, hogy a biztosítottak nem közvetlenül szerződnek egymással a károk elosztására, hanem közbük ékelődik egy nyereszkeskedési célból alakult vállalat, amely bizonyos megállapított díj ellenében a kockázatot magára vállalja. Minden biztosított ezzel a vállalattal áll

közvetlenül jogviszonyban, nem pedig a többi biztosítottakkal.

A biztosító vállalatoknak nyereség elérésére való törekvése költség-kivül emeli a díjtételeket a kölcsönös biztosításhoz képest. Ezt azonban ellensúlyozza a díjak fix volta, amit előre teljes bizonyossággal bele lehet állítani a kalkulációba, míg a kölcsönös biztosításnál a végleges díjösszeg mindig csak utólagosan állapítható meg.

Másik előnye a vállalati biztosításnak a kölcsönös biztosítással szemben az, hogy a nagy tőkével rendelkező biztosítási vállalatok sokkal megnyugtatóbb biztosítéket nyújtanak

arra, hogy valóban képesek lesznek kár esetén azt haladéktalanul megtéríteni.

Emellett éppen a nyereszkesedésre való törekvés a biztosítási vállalatokat arra ösztönzi, hogy minél hatékonyabb propagandát fejtsenek ki, amivel a biztosítás általános elterjedését igen egészszséges módon előmozdítják.

A biztosítási vállalatok üzleti eredményének a kialakulása mindenestre nagy mértékben függ a véletlentől, mert hiszen az általuk kötött ügyletek egyenként tekintve, lényegileg szerencseszerződések. Mégis az ügyletek nagy tömege mellett szá-

mitási alapul szolgál számukra a valószínűségszámítás, amely a nagy számok törvényénél fogva érvényesül. Ennek a valószínűségszámításnak az életbiztosításokkal kapcsolatosan egyik alkalmazott esetét képviselik a halandósági táblázatok.

Az ellen, hogy egyes nagyobb káresetek az egyes biztosítási vállalatokat érzékenyen érintsék. A vállalatok a viszontbiztosítások rendszerének lépitésével védekeznek, aminek révén a károk nem csupán a biztosítottak, hanem a különböző biztosítási vállalatok közt is a lehetőséghez képest arányosan oszlanak meg.

III. Az állam feladatai a biztosítás-
ügy terén.

A biztosítási politika az államnak, vagy esetleg egyéb köztestületeknek a biztosítási ügy menetébe való beavatkozását jelenti.

Ez a beavatkozás mindenekelőtt a társadalmi biztosításnak már

említett kényszer útján történő megvalósításában állhat.

Az itt alkalmazott kényszer szorosan összefügg a szociálpolitikával, mert a betegség, baleset, öregség és rokkantság esetére szóló biztosítás mellőzhetővé teheti a szegénységélyezést s a munkás sorsának biztosabbá tételével levezeti a szociális elégtelenség legfőbb forrását.

Ez a szociálpolitikai jelleg különösen megnyilvánul abban, hogy a biztosítás terheit nem kizárólag a biztosítottak viselik, hanem azokat az állam részben, - sőt a balesetbiztosításnál egészben, - a munkaadókra hárítja, azonkívül az állam esetleg

maga is részt vállal ezekből a terhek-
ből. Így itt voltaképen nem is valósul
meg a biztosításnak az az alapgondolata,
hogy a bekövetkezett károk a kárveszély
által érintettek közt osztassanak fel
bizonyos arányban. Ehhez a felosztás-
hoz itt hozzájárul a szociális málta-
nyosságtól vezérelt részleges áthárítás
a teherviselésre inkább képes munkaadók-
ra és magára az államra.

A társadalmi biztosításon ki-
vül az állam foglalkozhatik magánbizto-
sító vállalatok felállításával is, ame-
lyek az önkéntes biztosítás terén a ma-
gánvállalatokkal konkurrálnak. Ennek az
állami biztosításnak mindenesetre előnye
az, hogy az állam tisztán, vagy főképen
a közönség érdekében foglalkozik a biz-

tosítással, nyereségre nem törekszik, tehát a biztosítási díjat is alacsonyabbra szabhatja.^{1/}

Viczeront az állam ilyen vállalkozása ellen fel lehet hozni mindazokat az érveket, amelyeket általában az állarnak a magánvállalkozással versenyző gazdasági tevékenysége ellen úgy a tudományban, mint a politikai életben fel szoktak hozni.

Az állami tevékenység legfőbb köre a biztosításügy terén a magánbiztosítási vállalatok felügyeletében és ellenőrzésében rejlik.

Ennek a felügyeletnek igen szorosnak kell lenni és ki kell

terjednie a vállalatok egész üzletvitelére, különösen a díjtartalékok elhelyezésének a módjára. Ugyanis igen fontos közérdek fűződik ahhoz, hogy a biztosítási vállalatok mindig képesek legyenek a kártérítési kötelezettségeiknek pontosan eleget tenni s lehetőleg soha ne váljanak fizetéseképtelenné, sőt még immobilakká sem. Ellenkező esetben a biztosítás nem éri el kitűzött gazdasági célját, mert a bármikor meginhogható vállalatoknál történt biztosítás esetén éppen a "biztonság" hiányzik. Így mégha esetleg nem is történik semmi baj, akkor sem nyújtja az ilyen biztosítás azt a

megnyugvást, amely a biztosítás legfőbb célja s amely a kárveszély kockázatának a kikapcsolásával a gazdasági élet lendületét fokozza.

Ezért óriási fontosságu a hatósági felügyelet arra vonatkozólag, hogy biztosítási vállalatok csak megfelelő tőkeerővel alakulhassanak. De az alakulás után is folytonos szigorú hatósági felügyelet gyakorlásával kell megelőzni azt a lehetőséget, hogy a biztosító vállalatok könnyelmű üzletvitellel veszélyeztethessék nem csupán a saját létüket, hanem a náluk biztosítások révén érdekelt nagy közönség érdekeit is.

A hatósági ellenőrzést leg-

helyesebb külön erre a célra alkotott szervre bízni, mert az általános közigazgatás hatóságai ezt az ellenőrzést rendszerint csak bürokratikusan s nem eléggé szakszerűen lennének képesek elvégezni.

Nálunk a gazdasági szabadság elvének a hatása alatt a biztosítási magánvállalatok működése sokáig ugy-
szólván teljesen magára volt hagyva s csak a külföldi biztosító vállalatok itteni fiókjai és kirendeltségei állottak némileg szorosabb ellenőrzés alatt. Ma már azonban az 1923.VIII.t.c.pótolta jogrendszerünknek ezt a hiányát s a biztosítási magánvállalatok felügyelő hatóságának a megszervezésével általában

a követelményeknek megfelelően oldotta
meg ezt a feladatot.

Felhasznált irodalom:

Földes Béla: A társadalmi gazdaságtan alkalmazott és gyakorlati tanai. IV.kiadás 1907.

Navratil Ákos: A társadalmi gazdaságtan és háztartástan vázlata. 1908.

Balás Károly: Politikai gazdaságtan. 1921.

Heller Farkas: Közgazdaságtan. 1919.

Phillippovich: Grundzüge der politischen Oekonomie. 1903.

Szádeczky-Kardoss Tibor: A háboru és a gazdasági élet és Társadalompolitikai és népesedéspolitikai szempontok az adóztatásban.